

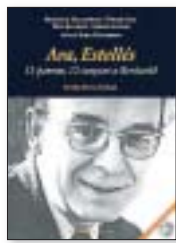
Recull i música

PER ANTONI ZARAGOZÀ

■ En certa ocasió, **Francesc Ferrer Pastor** em confessà que, no recordava ben bé si fou durant una reunió o en una tertúlia, va conèixer **Vicent Andrés Estellés** durant l'època en què ell treballava a la linotípia i Estellés ocupà el càrrec, durant un temps no massa llarg, de redactor en cap del diari Las Provincias. Allò s'esdevingué a primeries dels cinquanta, i en aquella tertúlia o reunió van estar xarrant en companyia de **Sanchis Guarnier** i **Joan Fuster** sobre la conveniència que es posés a compondre poemes en valencià, «doncs arribaria a ser el poeta de referència, l'**Ausiàs March** del segle XX», atesa l'alta qualitat literària que havia assolit la seua poesia en castellà. Aquell primer llibre de Vicent Andrés Estellés, *Ciutat a cau d'orella*, «arrossegava moltes inèrcies retòriques inevitables», deixà escrit Fuster, «unes, procedien de la formació castellana del poeta —com la meua—, d'altres se li imposaven amb el fet, traumàtic, de descobrir la pròpia llengua (...) Un no sé què d'estrany hi fulgurava: les paraules, les senzilles paraules de cada dia, adquirien en el vers de l'Estellés una pulsó lírica a què no estàvem acostumats». La poesia d'Estellés, de bon principi, parla honestament de les coses quotidianes d'anar per casa, escriu del poble i sobre el poble; a través de la textura dels seus versos podem tocar la pols del carrer, les fulles de les lletugues per terra, la calç de les parets, podem olorar el fem que nodreix els camps de conreu, els pimentons i les cebes torrats, l'olor d'oli fregit que ix dels bars, el del café acabat de moldre, el del pa acabat de coure... Tot en un llenguatge planer, utilitzant la llengua col·loquial que es parla en la seua comarca

(l'Horta) farcint-lo de les imatges orals que escolta al carrer, al mercat, al camp, al taller, a la plaça, i de l'expressiu refranyer popular. La poesia estellesiana, doncs, esdevé «harmonia, ritme, bellesa, un objecte estètic que ens penetra a través dels sentits i ens comou, que enalteix la llengua en què s'escriu i ens incita a estimar-la», escriu **Maria Conca** des de les pàgines de *Ara, Estellés* (Onada

Ara, i sempre, Estellés

F. DELCASTILLO, O. COLL, P. ÁLVAREZ, C. ALONSO
Ara, Estellés. 12 poemes, 12 cançons a Benicarló
► Música, Ximo Caffarena, Llindar de Pau Alabajos.
ONADA EDICIONS, 2011.

Edicions, 2011).

Durant la primavera del 2010, se celebra a Benicarló (Baix Maestrat) unes jornades per homenatjar el poeta i celebrar el 25è aniversari de la seua visita a la ciutat. L'objectiu era donar a conèixer i divulgar l'obra d'Estellés a la gent del nord del País Valencià i de les Terres de l'Ebre. Per a l'esdeveniment, es programaren concerts i recitals de la poesia estellesiana així com alguna conferència que tindria la veu en alguns estudiosos

de l'obra i amics del poeta valencià, com **Jau-me Pérez Muntaner**, **Vicent Salvador**, **Ferran Carbó**, **Maria Conca**, **Dominic Keown** o **Vicent Pitarch**, a més de l'actuació d'artistes com **Miquel Pujadó**, **Cesc Freixas**, **Feliu Ventura**, **Xavi Sarrià**, **Josep Igual**, **Jaume Arnella**, **Ximo Caffarena**, **Pau Alabajos** i **Miquel Gil**, que van oferir sengles interpretacions personals dels poemes d'Estellés.

Aquestes jornades, però, que van comp-

tar amb la iniciativa de l'IES Joan Coromines de la localitat benicarlonenca, i que anaven adreçades principalment al públic de secundària i batxillerat, i a tot aquell desconexador de l'obra del poeta de Burjassot, prompte assolí forta repercussió i fou ressenyada en nombrosos mitjans de comunicació. Aquest llibre, doncs, és deutor en la seua totalitat d'aquelles jornades. A les seues pàgines escriuen els seus protagonistes, hi ha una breu nota biogràfica d'Estellés, les paraules de la seua filla, els textos sencers de les ponències i conferències, una breu ressenya en forma d'agenda dels actes, i el ca-

tàleg amb les 12 poesies triades i musicades per Ximo Caffarena, amb un ventall d'estils i balls del país. Més encara: aquest llibre, confegit com una mena de guia divulgadora dels actes de les jornades d'homenatge a Vicent Andrés Estellés, és també, per la qualitat innegligible dels intervinents que hi escriuen, un estudi remarcable, malgrat la seua brevetat, de l'obra estellesiana. Maria Conca, adés citada, analitza les característiques de les fórmules i conceptes fraseològics, locucions i refranys, populars i cultes, emprades pels poemes; l'anàlisi de l'obra, època i circumstàncies personals de la poesia d'Estellés a càrrec de Ferran Carbó, que interpreta i defineix les influències que s'hi observen; la dimensió de l'escriptura, els motius o temes de la seua poesia: el compromís personal amb el poble de ser poble, l'amor, la mort, el sexe, els somnis eròtics, la tendresa conjugal, segons la mirada de Vicent Salvador; les paraules de Dominic Keown sobre els dos pilars temàtics sobre els quals es construeix l'edifici líric estellesià: la col·lectivitat de la seua veu, i la intenció ideològica de confrontar-se a l'impuls repressiu del règim franquista; Jaume Pérez Montaner, al seu torn, ens confessa les diferents raons que li van arribar amb força a cridar poderosament l'atenció sobre els poemes estellesians: l'anunci de la majoria d'edat i la plena modernitat de la poesia valenciana. El llibre inclou, per si en manqués alguna cosa, un cd amb 12 poemes musicats per Caffarena.

Sovint, els valencians tenim exagerada tendència a l'enyor per allò perdut, per un pasat que ens identifica i que ja no tenim. Però els valencians tenim una bona pila d'excel·lents poetes en actiu, poetes solvents i de reconeguda qualitat. L'excel·lència del treball ben fet és valorat dins i fora de casa, l'enyorança només a dins.

CRÍTICAS DE ANTONIO GASCÓ

MUSSORGSKY AUTÉNTICAMENTE RUSO

Boris Godunov
Decca
Dos DVD

► **R. Lloyd, O. Borodina, A. Steblianko. Coros y orquesta del teatro Kirov. Director V. Gergiev. Director de escena A. Tarkovsky.**
↳ La reciente puesta en escena en el Palau de les Arts de *Boris Godunov* nos da opción a comentar una de las más aclamadas versiones en DVD de esta ópera de **Mussorgsky**, la del sello Decca, grabada en el teatro Kirov de San Petersburgo. Esta producción preparada en principio para el Covent Garden es la versión de 1872, es decir, la más completa de las dos que realizó el autor, y no la primera, de 1869, que es la que vimos en Valencia. Tiene esta grabación en video el acto polaco, con el hermoso dúo de amor con los personajes de Rangoni y Marina que no comparecieron aquí. **Gergiev** a la batuta hace una lectura llena de autenticidad y carácter porque cabe no olvidar que ya había grabado las dos versiones para Philips al frente de sus huéspedes del Mariinsky. El montaje escénico de **Tarkovsky** es tan suntuoso como trágico. **Robert Lloyd** es un Boris interesante en lo vocal aunque peque de aristocrático en exceso. **Olga Borodina** es una Marina sensual y apasionada; **Alexei Steblianko**, un pretendiente valeroso en lo vocal; **Sergei Leiferkus** un Rangoni *jesuitico* y **Alexander Morosov**, un Pimen místico y profundo.

CHOPIN SONIDO PERLADO

► **Yundi, pianista.**

↳ **Yundi Li**, (en realidad **Li Yundi**) ganador del premio Chopin en el año 2000 y que ahora se hace llamar artísticamente por su nombre de pila, suprimiendo el breve apellido, actuó en Pekín (Beijing, como pone la carátula del disco) a principios de este año, con un programa dedicado al compositor polaco, que es su especialidad, y del que ha grabado importantes repertorios para varios sellos. La grabación se ofrece en CD y DVD, de modo que el aficionado puede oír en el equipo de música y ver la actuación en la pantalla televisiva. El repertorio es tan bello como popular e interesante, y comprende mazurcas, nocturnos, la gran polonesa y la sonata segunda, la de la marcha fúnebre. Lo más interesante de las versiones del intérprete chino es la belleza de su pulsación perlada, la elegancia de su articulación y la emisión aérea de un sonido íntimo, enormemente personal.

VAA VOZ TEMPERAMENTO Y EXQUISITEZ

► **J. DiDonato. Orquesta y coros de la ópera de Lyon. Director K. Ono.**
↳ ¡Qué voz más bella tiene **Joyce DiDonato** y qué artista es! Este bello disco en el que asume papeles travestidos masculinos escritos para voz femenina, otros femeninos con operas o personajes del mismo nombre escritas por distintos compositores, es una demostración de su versatilidad y sobre todo de la exquisitez de su canto con una emisión límpida y pura, rica en armónicos, que hace al oyente olvidarse de que está oyendo a una *mezzo*. No escatima por eso la cantante norteamericana las notas graves que le exigen las partituras (y a fe que no faltaren el repertorio), pero no es menos cierto que su registro brilla más y es más opulento en las notas agudas. Desde la *Ariadna* de **Strauss**, a **Mozart**, pasando por **Bellini**, **Gounod**, o **Berlioz**, sus versiones poseen una ductilidad musical tan auténtica en cada uno de los papeles como temperamental y exquisita a un tiempo en la dicción.

Ferran Torrent ha creat un perillós joc de dobles identitats i intencions, de missions secretes i dures històries personals en aquesta novel·la apassionant.

«Sorprén el seu ritme endimoniat des de la primera pàgina fins a l'última.»

Qué leer

Ferran Torrent presentarà *Ombres en la nit* dijous 17 de novembre, a les 19.30 hores, en la Casa del Llibre de València (Passeig de Russafa, 11).

